

Suomen ulkopoliittiset koulukunnat kevään 2022 Nato-jäsenyyskeskustelussa

Joel Linnainmäki¹

Artikkelissa analysoidaan Suomen kevään 2022 Nato-jäsenyyskeskustelua ulkopoliittisten koulukuntien käsitteen avulla. Tekstissä keskitytään etsimään kilpailevia omakuvia valtioneuvoston selonteista sekä eduskuntakeskusteluista Anne Clunanin (2009) ja Matti Pesun (2017) ajattelua soveltaen. Clunanin mukaan poliittiset eliitit muodostavat julkiseen keskusteluun keskenään kilpailevia omakuvia, jotka koostuvat näkemyksistä valtion poliittisesta tarkoituksesta sekä statusasemasta. Pesu on täydentänyt tätä määritelmää lisäämällä siihen maailmankatsomukset. Hän rinnastaa omakuvat teoreettisesti ulkopoliittisiin koulukuntiin. Tämän tarkastelun avulla artikkeli löytää ja esittelee neljä kilpailevaa koulukuntaa: euroatlantismien, euroglobalismien, kansallispragmatismien sekä puolueettomuuslinjalaiset.

Avainsanat: identiteetit, konstruktivismi, koulukunnat, Nato-jäsenyys, Suomen ulkopoliitiikka

Johdanto

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama laajamittainen hyökkäys Ukrainaankäynnistä Suomessa ja Ruotsissa pohdinnan maiden turvallisuusasemasta. Muutaman kuukauden sisällä maat hakivat Pohjois-Atlantin liiton (Nato) jäsenyyttä. Ruotsissa päätös merkitsi luopumista yli kaksisataavuotisesta puolueettomuuden linjasta, mutta myös Suomessa päätös oli historiallinen. Eduskunnan perustuslakivaliokunta kuvaa lausunnossaan hallituksen esityksestä liittymiseksi Pohjois-Atlantin sopimukseen kyseessä olevan ”merkittävin Euroopan unionin liittymisen jälkeen tehty ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen asemaan” (PeVL 80/2022 vp).

Suurten muutosten keskellä on erityisen kiinnostavaa ja tärkeää hahmottaa, millaisia jännitteitä ulkopoliitiikan suunnasta on ja millaista kilpailua asiasta käydään. Artikkelit tarjoaa uutta tietoa Suomen ulkopoliittisen ajattelun muutoksesta kevään 2022 Nato-jäsenyyskeskustelussa.² Aineistona toimivat valtioneuvoston ajankohtaiselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta (2022), valtioneuvoston selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon (2022) sekä ulkoasiainvaliokunnan selonteista antama yhteinen mietintö. Lisäksi aineisto kattaa jälkimmäisen selonteon lähetekeskustelun sekä selonteista käydyn yhteisen toisen käsittelyn päätöskeskustelun, yhteensä 258 eduskuntapuheenvuoroa. Tästä aineistosta etsin kilpailevia omakuvia, jotka rinnastan ulkopoliittisiksi koulukunniksi.

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mukaan ”[s]elonteot ja eduskunnan niihin antama vastaus yhdessä muodostavat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan” (UaVM 5/2022 vp). Ulko- ja turvallisuuspolitiikasta annetut selonteot ovatkin muodostuneet käytännön kautta ulkopoliitiikan ohjausvälineeksi ja yhdeksi strategisen viestinnän työkaluksi. Selon-

1 VTm, erityisavustaja, Helsinki, <joel.linnainmaki@helsinki.fi>

2 Artikkelit pohjautuu alkuvuodesta 2023 julkaistuun maisterintutkielmaani (Linnainmäki 2023).

tekojen ohella ulkoasiainvaliokunta on painottanut myös parlamentaaristen keskustelujen merkitystä ulkopoliitiikan ohjannassa (UaVM 1/2021 vp, 2–3). Valtioneuvoston selonteoilla, eduskunnan suuren salin keskusteluilla ja ulkoasiainvaliokunnan ilmaisemilla kannanotoilla on siten tärkeä tehtävä Suomen ulkopoliitiikan linjan muodostuksessa, ja ne ilmentävät osaltaan poliittisen eliitin laajasti jakamaa ulkopoliittista ajattelua.

Artikkeli antaa tuoreen vertailupisteen koulukuntakeskusteluun, jota on käyty aktiivisesti muun muassa 2010-luvulla (ks. Haukkala 2012; Haukkala & Vaahtoranta 2016; Pesu 2017; Juntunen 2018). Lisäksi se pyrkii koulukunta-käsitteen avulla jäsentämään suomalaista Nato-jäsenyydskeskustelua uudella tavalla. Aiemmin esimerkiksi Iro Särkkä (2019, 17) on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei suomalaista Nato-keskustelua ole tutkittu riittävästi. Aloitankin tarkastelemalla kotimaista ja kansainvälistä koulukuntakeskustelua. Tämän jälkeen esittelen artikkelin teoreettisen ja metodologisen perustan. Kolmannessa osiossa analysoin Suomen Nato-jäsenyydskeskustelua kilpailevien omakuvien avulla. Paikansin aineistosta neljä kilpailevaa koulukuntaa: liberalistisen euroatlantismien, normatiivisen euroglobalismien, realistisen kansallispragmatismien sekä Nato-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvan puolueettomuuslinjan. Nämä koulukunnat eroavat aiempien tutkimusten jaottelusta. Lopuksi analysoin tuloksia ja esittelen keskeiset johtopäätökset, joiden mukaan muutoksen taustalla on Venäjän ekspansiivisesta politiikasta johtuva Suomen turvallisuusympäristön äkillinen heikentyminen. Nato-jäsenyydestä päättäminen eteni poliittisen eliitin näennäistä yhtenäisyyttä korostaen. Kilpailu ja jännitteet eivät kuitenkaan ole kadonneet ulkopoliittisesta ajattelusta, vaan esitän niiden siirtyneen Nato-jäsenyyden sisälle. Keskeiseksi kamppailun kohteeksi muodostuu tulevaisuudessa se, millainen Naton jäsenmaa Suomen tulisi olla.

Koulukuntatutkimus Suomessa ja kansainvälisesti

Koulukuntia on sovellettu ulkopoliitiikan tutkimiseen niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Matti Pesun (2017, 282) mukaan koulukunta tuo käsitteenä lisäarvoa, koska ”niiden avulla kyetään tiivistämään valtioiden ulkopoliittisessa diskurssissa olevia erilaisia näkemyksiä ideaalityyppisiksi linjavaihtoehtoiksi”. Kiinnostuksen kohteena ovat historiasta ammentavat ajattelusuuntaukset, jotka ohjaavat, mahdollistavat ja rajoittavat ulkopoliitiikan tekoa (Juntunen 2018, 41). Tiivistämällä ajattelua ideaalityypeiksi kyetään tekemään näkyväksi ulkopoliittisessa ajattelussa vallitsevia jännitteitä ja ristiriitoja. Koulukunnat tarjoavat myös mahdollisuuden kuvata valtion ulkopoliittisen ajattelun pitkää linjaa uskottavalla tavalla.

Kansainvälisesti koulukuntia on sovellettu erityisesti suurvaltojen ajattelun tutkimiseen. Kiinnostuksen kohteena ovat olleet muun muassa byrokraattiset mallit, historialliset ajattelusuuntaukset sekä vertaileva tutkimus. John Hulsman (1997, 3) on jaotellut Yhdysvaltain ulkopoliittisia koulukuntia kylmän sodan päättyessä. Hulsman tunnisti Yhdysvaltain ulkopoliittisistä kolme eriävää koulukuntaa: demokraatit, neo-realistit sekä institutionalistit (mt., 15). Walter Russell Mead (2001, 7) on yhdistänyt Yhdysvaltain ulkopoliittisessä ajattelussa vaikuttavat koulukunnat historiallisiin henkilöihin. Mead hahmottaa neljä koulukuntaa: kauppaan painottavat hamiltonilaiset, moralistiset wilsonilaiset, kotimaista demokratiaa vaalivat jeffersonilaiset sekä sotilaallista voimaa kannattavat populistiset jacksonilaiset (mt.,

86–88). Nikola Mirilovic ja Deepa M. Ollapally (2012, 211–215) puolestaan vertailevat ulkopoliittista ajattelua Kiinassa, Intiassa, Iranissa, Japanissa ja Venäjällä. Heidän mukaansa 2000-luvulla neljä eri koulukuntaa on vallannut alaa: realistinen, idealistinen, nationalistinen ja globalistinen. Vertaileva tutkimus auttaa hahmottamaan kansainvälisiä trendejä, joita olisi mahdotonta huomata vain yhtä valtiota tarkastellessa. Toisaalta vertailevan tutkimuksen heikkoutena on kansallisten kokemusten ja historian puutteellinen huomiointi.

Sijoitan kaikkein varhaisimman Suomessa havaitun koulukuntajaottelun autonomian puoliväliin. Tällöin Suomen linjasta vallitsi kolme toisistaan eriyvää koulukuntaa: virallisbyrookraattinen, fennomaaninen sekä liberaalis-länsimainen (Korhonen 1966, 17). Autonomian lopulla jako kapeni perustuslaillisten ja myöntöväisyysslinjalaisten väliseksi väittelyksi siitä, miten suomalaisten tulisi vastata Venäjän sortotoimiin (Torvinen 1966, 27–29). Koulukunnista on käyty Suomessa aktiivista tieteellistä keskustelua myös 2010-luvulla. Hiski Haukkala ja Tapani Vaahtoranta (2016, 56) toteavat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa keskittyneen pitkälti pohtimaan, millainen suhde Venäjään parhaiten takaa Suomen turvallisuuden ja valtiollisen olemassaolon. Haukkalan (2012, 15) varhaisemman tulkinnan mukaan Suomen ulkopoliittista ajattelua ovat määrittäneet selviytymiseen keskittyvä pienvaltiorealismi sekä menestymiseen tähtäävä liberalismi. Vuonna 2016 julkaistussa teoksessaan Haukkala ja Vaahtoranta katsoivat Suomen ulkopoliitiikan olleen historiallisesti kilpailua kahden koulukunnan, pienvaltiorealismien sekä liberalismiin nojaavan euroatlantismien välillä. Kylmän sodan jälkeisellä kaudella globalisaation myötä kolmanneksi vaikuttavaksi koulukunnaksi nousivat globalistit. Pienvaltiorealistit näkevät sotilaallisen voiman ensisijaisena tekijänä valtioiden välisissä suhteissa, joihin pienten valtioiden on sopeuduttava. Euroatlantistit ovat puolestaan korostaneet kansainvälisen lain tärkeyttä valtioiden välisissä suhteissa, ja kirjoittajat yhdistävät sen historiallisesti autonomian ajan perustuslailliseen linjaan. Euroatlantisteille suurvaltojen ja muiden valtioiden välisiä suhteita voidaan hallita voimatasapainolla, joka Suomelle on merkinnyt yhteistyötä läntisten valtioiden kanssa. Toisin kuin kaksi muuta koulukuntaa, globalistit eivät usko voimapolitiikan olevan nykymaailmassa määräävä tekijä valtioiden välisissä suhteissa. Valtioiden rajat ylittäviä ongelmia, kuten ilmastonmuutosta tai pakolaisuutta, tulisi ratkoa yhteisillä normeilla ja instituutioilla. Globalismi on normatiivinen koulukunta, joka pyrkii muuttamaan maailmaa kannaltaan myönteisempään suuntaan. (Haukkala & Vaahtoranta 2016, 57–59.)

Tapio Juntunen (2018) on soveltanut Henry R. Naun vertailevaa mallia Suomen ydinasiisuntapolitiikan tutkimiseen, jossa valtion ulkopoliitiikkaa tarkastellaan sen laajuuteen, keinoihin, tavoitteisiin sekä kansainvälisen järjestelmän luonteeseen liittyvien kysymysten avulla. Naun ajattelun lisäksi Juntunen ammentaa Haukkalan ja Vaahtorannan (2016) jaotellusta tuottaakseen koulukunnille sisältöä. Johtopäätöksensä hän katsoo sekä pienvaltiorealismien että euroatlantismien vaikuttaneen Suomen ydinasiisuntapolitiikkaan päätyen nimittämään näiden yhdistelmää pienvaltioliberalismiksi (Juntunen 2018, 39–41). Lähestymistapa on kiinnostava, koska se keskittyy analysoimaan yhtä ulkopoliitiikan osa-aluetta. Naun (2012, 11–12) malli kiinnittää huomiota näkemyksiin ulkopoliitiikan käytännön toimintavoista ja tavoitteista, esimerkiksi siihen, tulisiko ulkopoliitiikan nojata ensisijaisesti sotilaallisiin, talou-

dellisiin, poliittisiin vai kulttuurisiin keinoihin. Mallin heikkoutena on, ettei se tarjoa kattavaa teoreettista selitystä koulukuntien ja niiden välisen kilpailun synnylle.

Matti Pesu (2017) on teoretisoinut koulukuntakäsitettä Anne Clunanin tavoitteellisen konstruktivismiin avulla. Clunan (2009) katsoo poliittisen eliitin muodostavan kilpailevia identiteettejä, eli omakuvia, jotka Pesu (2017, 280–282) rinnastaa ulkopoliittisten koulukuntien käsitteeseen. Clunanin (2009, 10) mukaan omakuvat koostuvat kahdesta elementistä: poliittisesta tarkoituksesta sekä statuksesta. Valtion poliittinen tarkoitus viittaa ajatuksiin ja uskomuksiin valtiolle sopivimmasta sisäisestä hallintomallista sekä tähän liittyvistä arvoista ja periaatteista (mt., 31). Statuksella tarkoitetaan valtion asemoitumista kansainvälisessä hierarkiassa, eli sen suhdetta toisiin toimijoihin. Tämä sisältää näkemyksiä valtion poliittisesta vaikutusvallasta, sotilaallisista kyvykkyyksistä ja taloudellisesta vallasta. Kyse ei kuitenkaan ole vain materiaalisista tekijöistä, vaan status pitää sisällään myös ajatuksia siitä, millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia valtiolle kuuluu, mihin ryhmittymiin tai järjestöihin sen tulisi kuulua ja millaista kunnioitusta sen tulisi nauttia toisten valtioiden parissa (mt., 31–32). Omakuvat voivat institutionalisoida hallitsemalla riittävän ajan julkista keskustelua. Ajan myötä identiteetin sisällään pitämät ideat ja uskomukset sisällytetään valtion normeihin, käytökseen, rakenteisiin ja lakeihin, ja ne muodostuvat valtion intresseiksi. Vallitseva identiteetti ei kuitenkaan poista tai korvaa muita kilpailevia omakuvia, vaan myös jokin näistä voi ajan myötä nousta vallitsevaan asemaan. (Mt., 29.)

Pesu täydentää Clunanin omakuvien määritelmää lisäämällä siihen maailmankatsomukset, joiden hän katsoo pohjustavan kollektiivisia identiteettejä. Maailmankatsomukset suodattavat kollektiivisen identiteetin vaikutuksia yksilöiden identiteetteihin, ja tämä voi johtaa eriäviin näkemyksiin kansakunnan luonteesta ja tavoitteista (Pesu 2019, 65–66). Pesu on soveltanut kilpailevia omakuvia tutkiakseen Suomen kylmän sodan jälkeisen ajan ulkopoliittista ajattelua. Hän löysi aineistosta neljä kilpailevaa koulukuntaa: pienvaltiorealismiin, integrationismiin, euroatlantismin sekä globalismin (Pesu 2017, 283). Pesu arvioi integrationismilla olleen suurin vaikutus Suomen ulkopoliittikkaan tällä aikakaudella, koska Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Toisaalta myös muilla koulukunnilla oli merkitystä. Globalistit pystyivät laajentamaan turvallisuuskäsityksen kattamaan perinteisten sotilaallisten uhkien lisäksi myös uudenlaisia rajat ylittäviä ongelmia, ja pienvaltiorealistit sekä euroatlantistit varmistivat tuen vahvalle kansalliselle puolustukselle. (Mt., 294.) Koulukuntien erot tiivistyivät ensisijaisesti näkemyseroihin Suomen statuksesta sekä maailmankatsomuksista (mt., 285).

Rinnastan Pesun tavoin kilpailevat omakuvat ulkopoliittisiksi koulukunniksi, jotka koostuvat statuksesta, poliittisesta tarkoituksesta ja maailmankatsomuksista. Etsin maailmankatsomusten osalta aineistosta näkemyksiä siitä, nähdäänkö kansainväliset suhteet poliittisen realismiin vai liberalismiin valossa yleisesti sekä tarkemmin millaisena voimapolitiikan merkitys nähdään valtioiden välisissä suhteissa ja millainen merkitys instituutioilla ja normeilla näille suhteille on. Omakuvat antavat mahdollisuuden tarkastella, mistä ulkopoliittisista asioista poliittiset eliitit käyvät kamppailua sekä mitkä omakuvat ulkopoliittisessa linjassa ovat hallitsevia. Tämä on tärkeää, koska vallitseviksi nousseet identiteetit määrittävät ajan myötä valtion intressejä. Toisin sanoen omakuvat viitoittavat sitä, millainen ulkopoliittikka

nähdään ylipäätään valtiolle mahdollisena, tavoiteltavana ja mielekkäänä. Clunanin (2009, 17–18) mukaan tavoitteellista konstruktivismia on erityisen hyödyllistä soveltaa tilanteisiin, joissa instituutiot tai sosiaaliset rakenteet ovat murroksessa. Tällaisina hetkinä vallitsevien rakenteiden heikentyminen mahdollistaa päättäjille enemmän toimintavapautta valtion identiteetin uudelleenmäärittelylle. Venäjä kyseenalaisti hyökkäyksellään Ukrainaan Euroopan kylmän sodan jälkeisen ajan sopimus pohjaisen turvallisuusjärjestyksen. Tällaista hetkeä voidaan perustellusti kutsua murroshetkeksi valtioiden välisissä suhteissa. Clunania mukaillen oletan, että keväällä 2022 Suomen poliittisen eliitin edustajilla on ollut aiempaa enemmän toimintavapautta määrittellä uudelleen Suomen vallitsevaa identiteettiä.

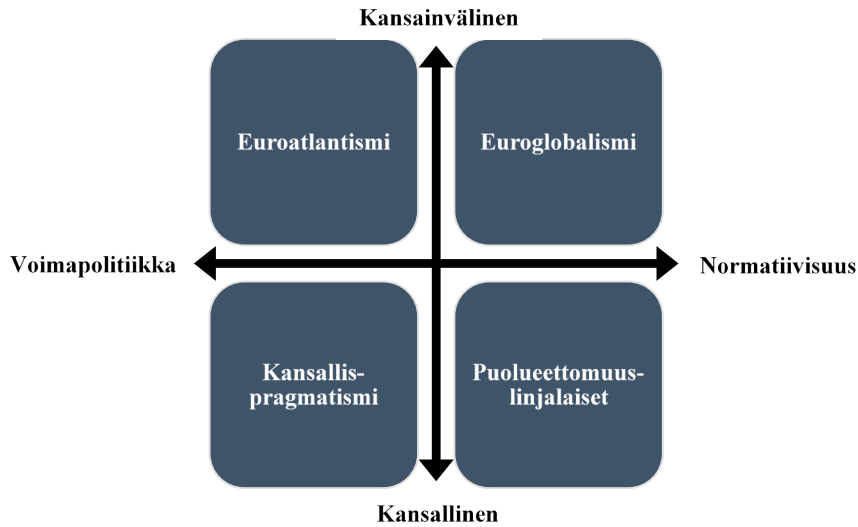
Omakuvat Nato-jäsenyyskeskustelussa

Artikkelin analyysi paikantaa ulkopoliittisiksi koulukunniksi rinnastettavia kilpailevia omakuvia kevään 2022 Nato-jäsenyyskeskustelusta. Tämä tapahtuu etsimällä ja löytämällä aineistosta näkemyksiä Suomen statuksesta, poliittisesta tarkoituksesta sekä maailmankatso muksista. Menetelmänä artikkeli soveltaa ohjattua sisällönanalyysia, jossa ilmiöstä aiemmin kerättyä tietoa sekä teoriapohjaa hyödynnetään uusien näkökulmien löytämiseksi (Tuomi & Sarajarvi 2018, 84). Tällöin teoria voi esimerkiksi auttaa tulosten analysoinnissa tai tutkimuksessa sovellettavien kategorioiden muodostamisessa (Hsieh & Shannon 2005, 1280–1283). Tässä artikkelissa kilpailevien omakuvien rakenne on johdettu teoriasta, mutta omakuvien määrä ja sisältö nousevat suoraan aineistosta.

Analyysin kiinnostuksen kohteena olivat Nato-jäsenyydestä esitetyt näkemykset, joita on kerätty valtioneuvoston selontoista, kansanedustajien puheenvuoroista sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä. Erottelin aluksi aineistosta tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon. Tämän jälkeen jaoin suodatetut näkemykset poliittista tarkoitusta, statusta ja maailmankatso muksia koskeviin kategorioihin. Lopuksi tyypittelin kategorioihin jaetut näkemykset, jolloin puristin niistä kasaan ideaalityyppisiä käsityksiä Suomen ulkopoliittikan kilpailevista omakuvista. Huomioin tyypittelyssä ja tulosten arvioinnissa aiemman tieteellisen keskustelun Suomen ulkopoliittisista koulukunnista ja ulkopoliittisesta asemasta, mutta en antanut niiden yksin määrittellä lopputulosta. Koska kyse on ideaalityyppisistä teoriatason koulukunnista, yksittäiset poliittisen eliitin edustat eivät välttämättä sijoittaisi itseään mihinkään aineistosta esille nousseista koulukunnista. Toisaalta osa näkemyksistä voisi kuulua samanaikaisesti useampaan kategoriaan tai koulukuntaan. Lähestymistapa tuo näkyviin ulkopoliittisessa ajattelussa vallitsevia jännitteitä ja rajalinjoja.

Löysin aineistosta neljä kilpailevaa ulkopoliittista koulukuntaa: euroatlantistit, euroglobalistit, kansallispragmatistit ja puolueettomuuslinjalaiset. Sijoitan koulukunnat kansallinen-kansainvälinen sekä voimapolitiikka–normatiivisuus-akseleille (Kuva 1, s. 50). Y-akseli havainnollistaa, perustuvatko koulukunnan tavoitteet ja ajattelu kansalliselle näkökulmalle vai laajemmalle kansainväliselle sidokselle, esimerkiksi näkeekö koulukunta Suomen ulkopoliittikan prioriteettina transatlanttisen yhteistyön vai kansallisen puolustuksen vahvistamisen. Toinen akseli sijoittaa koulukunnat sen mukaan, miten ne priorisoivat voimapolitiikan ja normien välistä suhdetta. Voimapolitiikalla ja normeilla on merkitystä jossain määrin kaikille

koulukunnille, eikä niistä yksikään keskity puhtaasti vain kansallisiin tai kansainvälisiin tavoitteisiin. Nelikenttäjako havainnollistaa koulukuntien välisiä rajalinjoja.

Kuva 1. Nelikenttäjako ulkopoliittisista koulukunnista kevään 2022 Nato-jäsenyykseskustelussa.

Seuraavaksi esittelen tarkemmin aineistosta löytämäni koulukunnat. Esittelyn tukena hyödynnän esimerkinomaisesti aineistosta nousevia poliittista tarkoitusta, statusta tai maailmankatsomuksia koskevia sitaatteja.

Euroatlantismi

Jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin tunnetaan sanoneen talvisodan opetuksena: ”ei enää koskaan yksin”. Nyt on meidän sukupolvemme vuoro vastata hänelle: herra kenraali, emme ole enää koskaan yksin! (PTK 56/2022 vp. Petteri Orpo, 10.20.)

Euroatlanttinen koulukunta katsoo Nato-jäsenyyden takaavan Suomen turvallisuuden epäluotettavan ja arvaamattoman Venäjän naapurissa. Koulukunnan edustajille sotilaallinen liittoutuminen tarkoittaa lopullista pakoa pois Venäjän etupiiristä. Vientiriippuvaisena taloutena Nato-jäsenyydessä on kyse myös ulkomaankaupan ja investointien suojaamisesta. Maailmankatsomukseltaan koulukunta on liberalistinen. Instituutiot ja multilateraalinen yhteistyö nähdään tapana hallita voimapolitiikan luomia haasteita. Samalla he myöntävät aiemman kansainväliseen yhteistyöhön ja avoimeen kauppaan pohjautuneen Venäjä-suhteen epäonnistuneen. Koulukunta painottaa Euroopan unionin roolia Suomen identiteetille. Samalla he kuitenkin korostavat, ettei Euroopan turvallisuutta voida taata ilman Yhdysvaltoja:

Puolustuksen ensisijaisuus korostaa transatlanttisen yhteistyön tärkeyttä. Yhdysvallat ja Iso-Britannia ovat sotilaallisesti voimakkaita, ja niillä on riittävää strategista näkemystä sitoutua liittolaistensa puolustamiseen. Euroopan puolustaminen on Yhdysvaltain etujen mukaista, ja sillä on voimaa näiden etujen valvomiseen.

Suomesta on tultava transatlanttista yhteistyötä korostava Nato-maa. (PTK 56/2022 vp. Tytti Tuppurainen, 11.31.)

Läheinen yhteistyö on tapa sitouttaa Yhdysvaltoja Pohjois-Eurooppaan. Voimapolitiikka ei kadonnut minnekään kylmän sodan jälkeen, eikä Venäjä missään vaiheessa luopunut imperialistisista tavoitteistaan. Turvallisuuden maksimoimiseksi ja transatlanttisen yhteistyön edistämiseksi Nato-jäsenyydelle ei tule asettaa ennakkoehtoja, esimerkiksi tukikohtien tai ydinaseiden Suomeen sijoittamisen osalta. Euroatlantitot kannattivat Suomen Nato-jäsenyyttä jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, mutta katsovat turvallisuusympäristön Euroopassa nyt muuttuneen ratkaisevasti. Euroatlantitit pelkäävät, että aikaikkuna Nato-jäsenyyden hakemiselle olisi nopeasti sulkeutumassa:

Arvoisa puhemies! Historiassa on käännekohtia, jotka määrittelevät tulevaisuutemme, identiteettimme ja ajattelumme vuosikymmeniksi eteenpäin. Mahdollisuuksiin on tartuttava, kun mahdollisuus on. Toista tilaisuutta ei välttämättä anneta samalle sukupolvelle, tai tilaisuutta ei anneta enää koskaan. (PTK 56/2022 vp. Pauli Kiuru, 17.07.)

Euroatlantitot näkevät Suomen statusasemaltaan pienvaltiona vihamielisen suurvallan naapurissa. Venäjä on laittomalla hyökkäyksellään tuhonnut lännen ja Venäjän välisen luottamuksen. Kansainvälistä lakia ja sopimuksia halveksiva Venäjä ei ansaitse kunnioitusta. Koulukunta katsoo, ettei Suomen tule nöyryyä Venäjän edessä tai antaa sen intressien vaikuttaa kansalliseen päätöksentekoon:

Venäjä itse valitsee tässä ajassa, rikkooko se jatkossakin oikeutta ja ihmisarvoa ja tulee silloin syystä meidän kaikkien tuomitsemaksi. (PTK 58/2022 vp. Kai Mykkänen, 12.37.)

Samalla Venäjä säilyy jatkossakin Suomen naapurina. Koulukunta ei halua katkaista jäljellä olevia yhteistyökanavia, mutta Venäjän vastuulla on palauttaa kadotettu luottamus suhteisiin. Suomen tulee tukea Ukrainaa kaikin käytettävissä olevin keinoin, Venäjän reaktioista välittämättä.

Poliittisen tarkoituksen osalta euroatlantitot katsovat Suomen olevan länsimainen demokratia, jonka kaikki keskeiset viiteryhvät Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa ovat Naton jäseniä. Tämän vuoksi Nato nähdään arvoyhteisönä. Sotilasliitossa on kyse turvallisuuden maksimoinnin lisäksi myös länsimaisen elämäntavan ja arvojen puolustamisesta:

Liittymällä puolustusliitto Natoon seisomme niiden arvojen takana, jotka ovat meille tärkeitä. Puolustamme itsenäisyyttämme ja turvallisuuttamme. Puolustamme länsimaista oikeusvaltioperiaatetta, demokratiaa, vapaita vaaleja, sananvapautta, toimituksia ja mediaa, riippumattomia tuomioistuimia, kulttuurin ilmaisuvapautta sekä vapaata tiedettä ja tutkimusta. Puolustamme ihmisten oikeutta olla suomalaisia. (PTK 56/2022 vp. Pauli Kiuru, 17.07.)

Euroatlantisteille Suomen Nato-jäsenyydellä on siis itseisarvoa. Nato-jäsenyys vapauttaa Suomen lopullisesti Venäjän korruptoivasta etupiiristä:

Myös suomalaiset puhuvat Venäjästä ja sen rikoksista entistä vapautuneemmin. On tullut aika karistaa viimeisetkin jälkisuomettuneisuuden pölyt Suomi-neidon harteilta. On tullut

aika päästää irti lopustakin jännityksestä ja pelosta, joka on kulkenut sukupolvelta toiselle. Suomi on täysin vapaa länsimaa. (PTK 56/2022 vp. Heikki Vestman, 19.29.)

Muiden koulukuntien tavoin myös euroatlantisteille on tärkeää, että Suomi ja Ruotsi läheisinä kumppaneina hakevat Naton jäseniksi yhdessä. Pohjoismaisuus on tärkeä viiteryhmä, mutta se ei mene länsimaisuuden edelle.

Yhteenvetona euroatlantistit asettuvat nelikenttäjoissa vasempaan ylänurkkaan, jossa korostuvat kansainvälinen yhteistyö ja instituutiot, mutta toisaalta myös voimapolitiikan merkitys. Euroatlantistien ajattelua voidaan havaita valtioneuvoston selonteissa ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä erityisesti Yhdysvaltojen keskeisen roolin ja kumppanuuden korostamisessa. Turvallisuusympäristön muutosta koskevassa selonteossa Yhdysvallat määrittellään Suomen läheiseksi kumppaniksi. Euroatlantistien vaikutuksen voi katsoa näkyvän myös siinä, ettei Suomen Nato-jäsenyydelle asetettu ennakkoehtoja. Samalla ulkoasiainvaliokunta kuitenkin toteaa, ettei Nato-jäsenyys rajoita Suomen täysivaltaisuutta, joten Suomella säilyy määräysvalta päättää, haluaako se maaperälleen esimerkiksi Naton pysyvää läsnäoloa tai ydinaseita. Euroatlantistit eivät siis yksin voineet määrittää Suomen linjaa, vaan siinä on pyritty tasapainoon eri näkemysten välillä.

Euroglobalismi

”YK:ta ei perustettu viemään ihmiskuntaa taivaaseen vaan estämään sen päätyminen helvettiin.” Näin lausui Dag Hammarskjöld, YK:n entinen pääsihteeri, määritellesään kansainvälisen yhteisön merkitystä ihmiskunnalle. Nato ei ole YK, mutta sen ydintehtävä on sama: rauhan varmistaminen ja sen edistäminen. (PTK 56/2022 vp. Mirka Soininkoski, 18.11.)

Euroglobalistit tukevat Suomen Nato-jäsenyyttä vastauksena Venäjän kansainvälisen lain vastaiselle hyökkäykselle. Venäjä pyrkii toiminnallaan luomaan uuden etupiirin ja tuhoamaan Euroopan sopimusperustaisen turvallisuusjärjestelmän. Maailmankatsomukseltaan euroglobalistit ovat liberalisteja, mutta toisin kuin euroatlantistit, he nostavat keskiöön ulkopoliittikan normatiiviset piirteet ja tavoitteet. Euroglobalisteille Venäjän hyökkäys Ukrainaan oli merkittävä murroskohta Euroopan turvallisuusympäristössä:

Merkit Venäjän taantumisesta ovat olleet ilmassa jo pitkään, mutta helmikuussa käynnistynyt laajamittainen hyökkäys Ukrainassa oli eräänlainen viimeinen vahvistus Putinin Venäjän arvaamattomuudesta: piittaamattomuudesta kansainvälistä oikeutta kohtaan, valmiudesta ja kyvystä käyttää valtavaa tuhovoimaa naapurimaansa Ukrainan lapsia, aikuisia ja vanhuksia kohtaan sekä pelosta vapautta ja demokratiaa kohtaan. Muuttuneen tilanteen myötä on välttämätöntä arvioida myös Suomen turvallisuuspoliittista asemaa. (PTK 58/2022 vp. Saara Hyrkkö, 12.48.)

Nato-jäsenyydellä halutaan varmistaa ulkopoliittinen liikkumatila. Sotilaallinen liittoutuminen takaa, että Suomi on myös tulevaisuudessa vapaa edistämään globaalisti ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta. Euroglobalistit näkevät Venäjän olevan aggressiivinen, arvaamaton ja ekspanstiivinen toimija. Euroglobalistit toivoivat voimapolitiikan hiipuvan kylmän sodan päätyttyä, mutta Venäjä on toiminnallaan osoittanut, ettei näin käynyt:

Aiempi pyrkimyksemme taata turvallisuutemme tiivistyvällä yhteistyöllä, halumme nähdä demokratian ja oikeusvaltion kehittyvän Venäjällä ja tavoitteemme säilyttää rauha Euroopassa eivät ole onnistuneet. Venäjä on toimillaan kääntänyt sille mahdollisuudelle selkänsä. (PTK 56/2022 vp. Inka Hopsu, 10.30.)

Nato-jäsenyys nostaisi Venäjän kynnystä kohdistaa Suomeen vihamielisiä toimia ja siten varmistaisi rauhantilan jatkumisen. Myös Venäjän ydinaseita koskeva aggressiivinen retoriikka pakottaa Suomen hakemaan lisäturvaa. Euroglobalisteille sotilaallinen liittoutuminen ei merkitse koko Suomen ulkopoliitiikan linjan muuttumista, eikä normatiivisia tavoitteita haluta alistaa voimapolitiikalle. Koulukunta suhtautuu myös varovaisesti Naton pysyvien joukkojen tai tukikohtien perustamiseen Suomeen, vaikka tätä ei kokonaan suljetakaan pois. He korostavat Suomen voivan itse päättää linjansa myös tulevaisuudessa näihin kysymyksiin:

Ydinaseisiin perustava turvallisuus on hauras ja epävakaa, ja meillä on ollut myös vahingossa mahdollisuus ydintuhon laajamittaiseen käynnistämiseen. Siksi on tärkeää, että me jatkamme työtämme ja toimintaamme ydinasevalvonnan ja ydinaseriisun puolesta, erityisesti kun ydinasevaltiot edelleen lisäävät ja kehittävät uusia ydinasejärjestelmiä. Enkä myöskään sulje pois sitä mahdollisuutta, että Naton jäsenenäkin voisimme harkita liittymistä YK:n ydinaseiden täyskieltosopimukseen. (PTK 56/2022 vp. Erkki Tuomioja, 11.23.)

Tältä osin euroglobalistien näkemykset eroavat merkittävästi euroatlantisteista, jotka eivät halua Suomen tekevän irtiottoja Naton jäsenmaiden enemmistöstä. Euroglobalistit katsovatkin maailmaa laajan turvallisuuden kautta. He korostavat voimapolitiikan rinnalla myös valtioiden rajat ylittäviä uhkia:

Samaan aikaan monet muutkin isot haasteet, kuten ilmastonmuutos, luontokato ja yleinen eriarvoistuminen, haastavat meitä ja koko maailmaa. Yhteistyötä näiden torjumiseksi ja rauhan puolesta tarvitaan. Yhteinen tavoitteemme on rauhan, turvallisuuden ja vakauden vahvistaminen, ja uskon, että tällä päätöksellä edistämme näitä yhteisiä tavoitteitamme tässä muuttuneessa maailmantilanteessa. (PTK 56/2022 vp. Ilmari Nurminen, 13.31.)

Maailmankatsomukseltaan liberalistinen koulukunta näkee YK-järjestelmän, kansainvälisten sopimusten ja lain olevan keinoja hallita Venäjän aiheuttamaa turvallisuusvajetta. Venäjän aggressiivinen toiminta on kuitenkin osoittanut, etteivät ne yksistään riitä takaamaan rauhan säilymistä Pohjois-Euroopassa.

Statuksen osalta koulukunta katsoo Suomen olevan kansainvälisen lain noudattamiseen sitoutunut pienvaltio. Suomen on jyrkästi tuomittava Venäjän ihmisoikeusrikkomukset Ukrainassa ja saatettava syylliset oikeudelliseen vastuuseen teoistaan. Samalla Venäjä säilyy Suomen naapurina. Yhteistyöhön on kyettävä myös jatkossa. Toimivan naapurussuhteen edellytyksenä on kuitenkin Venäjän sitoutuminen kansainvälisen lain kunnioittamiseen:

Suuri Venäjä säilyy naapurinamme. Me haluamme toimivat suhteet naapuriin myös Nato-maana. Katse on luotava tulevaisuuteen. Sotarikokset Ukrainassa on tuomittava. Ukrainaan on saatava rauha, joka turvaa maan suvereniteetin. Venäjällä ihmisoikeuksien tulee toteutua, kansalaisyhteiskunnan vahvistua. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa Venäjä tarvitaan yhteiseen pöytään ratkaisemaan ilmastokriisi, luontokato ja nälänhätä. (PTK 56/2022 vp. Inka Hopsu, 10.30.)

Suomi ei tietoisesti halua provosoida Venäjää, mutta toisaalta Venäjä on omalla toiminnalla ajanut Suomen hakemaan puolustusliiton jäsenyyttä.

Poliittisen tarkoituksen osalta euroglobalistit katsovat Suomen olevan eurooppalainen ja länsimainen demokratia, jonka tehtävä on edistää ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltion periaatteita. Suomi voi näytellä maailmalla kokoaan suurempaa roolia olemalla aktiivinen toimija. Euroglobalistit eivät näe jäsenyydellä olevan yhteyttä Suomen länsimaisuuteen:

Nato onkin Suomelle pragmaattinen ratkaisu eikä EU:n tavoin arvoyhteisö, mitä esimerkiksi Turkin johtajien viimeaikaiset kommentit ovat jälleen alleviivanneet. (PTK 58/2022 vp. Jussi Saramo, 12.54.)

Koulukunnan näkökulmasta Suomi luopui poliittisesta liittoutumattomuudesta jo 1990-luvulla hakeutuessaan Euroopan unionin jäseneksi, eikä Suomen läntisyys ole tämän jälkeen ollut kyseenalaista. Suomi on sitoutumassa yhteiseen puolustukseen, ei hyväksymässä kaikkien Naton jäsenmaiden arvoja ja toimintaperiaatteita. Euroglobalisteille Euroopan unioni ja Pohjoismaat ovat tärkeä ja läheinen viiter ryhmä. Sen sijaan transatlanttisen yhteistyön osalta koulukunta on jakaantunut. Osa koulukunnasta suhtautuu kriittisesti Yhdysvaltojen toimintaan suurvaltana. Valtaosa kuitenkin haluaa rakentaa toimivaa transatlanttista kumppanuutta, vaikka joissain asioissa Euroopan ja Yhdysvaltojen intressit eroavatkin. Lisäksi osa euroglobalisteista suhtautuu avoimen myönteisesti transatlanttisen yhteistyön vahvistamiseen.

Yhteenvetona euroglobalismi asettuu nelikenttäjaossa oikeaan ylälaitaan. Koulukunnan ajattelussa painottuvat kansainvälisyys ja normatiivisuus. Koulukunta voidaan nähdä yhdistelmänä Matti Pesun aiemmin löytämiä integrationistisia ja globalistisia koulukuntia, joista ensimmäinen vahvasti tuki kylmän sodan jälkeen Suomen liittymistä Euroopan unionin jäseneksi ja jälkimmäinen normatiivista lähestymistä ulkopoliitikassa. Aiemmin valtaosa euroglobalisteista suhtautui kriittisesti tai välinpitämättömästi Nato-jäsenyyteen, mutta heidän ajattelunsa muuttui Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Maailmankatsomuksellisesti euroglobalistit perustelevat Nato-jäsenyyden olevan jatkoa Suomen aiemmalle liberalismia ja realismia yhdistelevälle ulkopoliittiselle linjalle:

Suomen politiikka on ollut idealistista, mutta samalla vakaan realistista. Olemme tukeneet kriisinhallintaa, ihmisoikeuksia ja konfliktien ennaltaehkäisyä. Samalla olemme huolehtineet omasta uskottavasta, yleiseen asevelvollisuuteen ja maanpuolustustahtoon nojaavasta puolustuksestamme. (PTK 58/2022 vp. Johannes Koskinen, 12.27.)

Euroglobalistien näkemyksiä voidaan havaita valtioneuvoston selonteoissa ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä erityisesti laajan turvallisuuskäsityksen, kansainvälisen lain ja ihmisoikeusperustaisuuden painottamisessa. Myös ulkoasiainvaliokunta korostaa ihmisoikeusperustaisen ulkopoliittikan jatkuvuutta sekä Venäjän sotarikosten selvittämistä ja syyllisten saattamista kansainvälisen lain mukaisesti vastuuseen. Euroglobalistien näkemykset ovat tukeneet myös Euroopan unionin korostamista Suomen tärkeimpänä ulkopoliittikan vaikutuskanavana.

Kansallispragmatismi

Mieltäni siinä siunaustilaisuudessa herkisti myös Runebergin suuri isänmaan virsi 577. Se on rukous isänmaan puolesta. Varsinkin siinä viidennessä, kuudennessa ja seitsemännessä säkeistöissä olevat osat sopivat hyvin tähän hetkeen: ”Suo aina rauha suloinen ja estä sota verinen.” ”Sä turvaa maamme vapaus, sen kansalle suo viisaus.” (PTK 56/2022 vp. Arto Pirttilahti, 19.11.)

Tämän puki sanoiksi aikoinaan F. E. Sillanpää kirjoittaessaan vuonna 1939 tunnetun laulun: ”Mitä aarteita lieneekin Suomessa, niistä kallehin on vapaus.” Juuri vapauden, rauhan ja itsenäisyytemme varmistamiseksi olemme nyt tekemässä historiallista päätöstä. (PTK 56/2022 vp. Markus Lohi, 19.34.)

Kansallispragmatistit tukevat Suomen Nato-jäsenyyttä käytännöllisenä vastauksena Venäjän toiminnan aiheuttamaan turvallisuusvajeeseen. Nato-jäsenyys nähdään välineenä Suomen vapauden ja itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi. Maailmankatsomukseltaan kansallispragmatistit ovat realisteja, joiden linjaa voi kuvailla vakauspolitiikaksi. Heille kansainvälinen yhteistyö on ensisijaisesti tapa vahvistaa ja turvata Suomen suvereniteettia. Kansallispragmatistit olivat aiemmin pääasiassa sotilaallisen liittoutumattomuuden kannattajia. Nyt Venäjän aggressio pakottaa Suomen hakemaan lisävahvistusta kansalliselle puolustukselle:

Oma on aina oma. Naton jäsenenäkin Suomen puolustuksen tärkeimmän perustan luovat meidän omat kansalliset puolustusjärjestelymme. Yleinen asevelvollisuus, vahva maanpuolustustahto, koko maan puolustaminen ja riittävät resurssit henkilöstön sekä puolustusmateriaalien osalta ovat keskeisintä myös jatkossa. Naton 5 artiklan turvatakuut merkitsevät ennaltaehkäisevää turvaa, koska Suomi on jäsenenä yhteisen puolustuksen piirissä. (PTK 58/2022 vp. Anu Vehviläinen, 12.43.)

Nato-jäsenyys on kansallispragmatisteille käytännöllinen tapa maksimoida Suomen puolustuksen pidäke arvaamattoman Venäjän uhkaa vastaan. Koulukunta tarkastelee maailmaa ja Nato-keskustelua voimapolitiikan ja suurvaltojen välisen pelin kautta:

Nato-jäsenyys on vahva ja väkevä viesti Venäjälle, että Suomi huolehtii turvallisuudestaan ja rakentaa ennaltaehkäisevän esteen ennen kuin haavoittunut karhu kääntää katseensa Pohjolaan. (PTK 58/2022 vp. Vilhelm Junnila, 13.50.)

Kansallispragmatistien turvallisuusnäkemys perustuu kokonaisturvallisuuteen, joka sisältää myös sisäisen turvallisuuden, yhteiskunnan kriisinkestävyuden, kyberpuolustuksen ja huoltovarmuuden. Nato-jäsenyys nähdään tehokkaimpana keinona Itämeren alueen vakauden säilyttämiseksi. Euroopan unioni ei myönnä turvatakuuta, eikä myöskään Yhdysvalloilta ole Euroopassa saatavilla suoria turvatakuuta Naton ulkopuolella. Koulukunta korostaa oman puolustuksen säilyttämistä jatkossakin:

Mikä elämässämme tulee muuttumaan jäsenyyden myötä? Tuskin paljon mikään. Suomen puolustus perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan reserviin ja lujaan maanpuolustustahtoon. Nämä asiat muodostavat yhdessä modernin, valikoimaltaan laajan kaluston ja kiitettävätaoisen koulutuksen kanssa erittäin iskukykyiset puolustusvoimat. Puolustusvoimien tärkein tehtävä on jatkossakin koko Suomen sotilaallisen koskemattomuuden turvaaminen. (PTK 56/2022 vp. Riikka Purra, 10.15.)

Kansallispragmatistit painottavat myös Naton edellyttävän Suomelta ensisijaisesti oman alueensa puolustamista. Koska Nato-jäsenyydessä on kyse ensisijaisesti Suomen turvallisuuden maksimoinnista, jäsenyydelle ei haluta asettaa ennakkoehtoja:

Kuten puolustusministeri Kaikkonen puheenvuorossaan aiemmin totesi, Suomi ei liitokunnan jäsenenäkään luovuta puolustukseen liittyvää kansallista itsemääräämisoikeuttaan Natolle. Meidän ei siis ole tarpeen asettaa jäsenyydellemme ennakkorajoitteita tai reuna-ehtoja. Suomi hakee jäseneksi täysin oikeuksin ja velvollisuuksin. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja on tulevaisuudessakin rauhan, vakauden ja turvallisuuden edistäminen niin Suomessa ja lähialueillamme kuin laajemminkin. (PTK 56/2022 vp. Eeva Kalli, 13.04.)

Samalla kansallispragmatistit painottavat Suomen kansallisesti päättävän tarpeidensa pohjalta, sijoitetaanko maahan Naton joukkoja tai kalustoa. Asiaa tulee arvioida ensisijaisesti puolustuksen tarpeiden näkökulmasta. Koulukunnan mukaan ydinaseiden sijoittaminen Suomeen ei kuitenkaan ole tarpeellista tai toivottavaa, eikä tämä olisi myöskään Naton tai Yhdysvaltojen intressissä.

Statuksen osalta kansallispragmatistit näkevät Suomen pienvaltiona arvaamattoman suurvallan naapurissa. Venäjä on toiminnallaan rikkonut maiden välisen luottamuksen. Suomi ei voi alistaa suvereniteettiaan Venäjän valtapyrkimyksille:

Aiemmin olin Nato-kumppanuuden kannalla, mutta valmis tarvittaessa turvallisuustilanteen muutoksen niin vaatiessa arvioimaan uudelleen asiaa. Oma kantani alkoi muuttua viime vuoden lopulla presidentti Putinin julkisesti esitettyä voimakkaita vaatimuksia ja uhkailuja mahdolliseen Nato-jäsenyyteemme liittyen. Etupiirijattelu tuli selväksi. Emme kuitenkaan kuulu mihinkään etupiiriin, ja Suomea koskevat päätökset myös Nato-jäsenyyshakemukseemme liittyen teemme itsenäisesti itse. (PTK 56/2022 vp. Sari Tanus, 14.03.)

Venäjä ei kansallispragmatistien mukaan jättänyt toiminnallaan Suomelle vaihtoehtoja. Nato-jäsenyys ei kuitenkaan muuta Suomen maantiedettä, vaan naapurin kanssa on tulevaisuudessakin tultava tavalla tai toisella toimeen:

Nato-jäsenyys ei muuta Suomen maantiedettä. Jatkossakin meillä on 1 340 kilometriä yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Venäjän Ukrainassa käynnistämän sodan seurauksena Suomen ja Venäjän välinen suhde on vaurioitunut pahoin, ja Suomen Nato-jäsenyys muuttaa suhdettamme Venäjään. On toivottavaa, että löydämme tulevaisuudessa tavat hoitaa välttämättömiä asioita asiallisesti ja ammatillisesti. Esimerkiksi Itämeren merenkulun turvallisuus ja toiminta yhteisellä pitkällä rajalla vaativat jatkossakin molemmilta mailta järkevää ja käytännönläheistä toimintaa. (PTK 58/2022 vp. Anu Vehviläinen, 12.43.)

Tältä osin kansallispragmatistit heijastelevat pienvaltiorealistista Paasikiven, Kekkonen ja Koiviston perintöä. Toimiviin naapuruussuhteisiin on palattava, kunhan tilanne ja Venäjän oma toiminta sen mahdollistavat. Nato-jäsenyys tuo suhteisiin oman lisänsä, mutta sen ei tulisi estää käytännön ongelmien ratkaisemista.

Poliittisen tarkoituksen osalta kansallispragmatistit katsovat Suomen olevan eurooppalainen ja pohjoismaalainen demokratia, joka on jo EU-jäsenyydestä lähtien ollut osa länttä. Nato ei ole Suomelle välttämätön poliittinen yhteisö vaan käytännöllinen ratkaisu. Suomen ja Ruotsin yhteinen päätös jäsenyyssprosessin suhteen on tärkeää, koska Ruotsi on Suomen

läheisin puolustusyhteistyön kumppani. Osa koulukunnasta katsoo lisäksi, että Nato-jäsenyyks voi olla mahdollisuus heikentää Euroopan unionin vaikutusta Suomen sisäpolitiikkaan:

Näemme myös, että jäsenyyks Natossa vähentäisi Suomen riippuvuutta EU:sta, sen mahtimaiden tahdosta ja sen tulevasta kehityksestä. Puolustusliiton jäsenenä olisimme länsimaa ja pois Venäjän vaikutuspiiristä, tapahtuipa unionille mitä tahansa tulevaisuudessa. Siihenkin on viisasta varautua. (PTK 58/2022 vp. Jani Mäkelä, 12.33.)

Tämä ei ole kuitenkaan koko koulukunnan jakama näkemys. Valtaosa katsoo Euroopan unionin olevan jatkossakin oleellinen vaikutuskanava Suomelle. Koulukunnassa on myös halua vahvistaa EU:n yhteistä puolustusyhteistyötä.

Yhteenvetona kansallispragmatistit asettuvat nelikenttäjaossa vasempaan alakulmaan. Koulukunnalle tärkeitä ovat kansallinen näkökulma sekä voimapolitiikan merkitys. Kansallispragmatismi voidaan löyhästi nähdä jatkumona aiemmalle pienvaltiorealismiin linjalle, joka näki sotilaallisen liittoutumattomuuden olevan ainoa tapa huomioida suurvalta-Venäjän turvallisuusintressit. Mirilovicia ja Ollapallyä (2012) mukaillen kansallispragmatistien voi myös katsoa ammentavan nationalistisesta perinteestä. Koulukunnasta valtaosa suhtautui aiemmin kriittisesti Nato-jäsenyyteen, mutta Venäjän etupiirivaatimukset ja aggressio Ukrainaa kohtaan pakottivat heidät arvioimaan uudelleen Suomen kohdistuvia turvallisuusuhkia. Aiempaa sotilaallisen liittoutumattomuuden linjaa on turha kritisoida suomettumisesta, koska liittoutuminen ei ollut Suomelle mahdollista suurvaltojen paineessa. Kansallispragmatistien ajattelua voidaan havaita valtioneuvoston selonteissa ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä kokonaisturvallisuuden, vahvan kansallisen puolustuskyvyn sekä kansallisen päätösvalan korostamisessa. Euroglobalistien tavoin kansallispragmatistit eivät halua alistaa Suomen ulkopoliittikkaa Naton päätöksenteolle. Selonteissa korostetaan myös vahvan kansallisen puolustuskyvyn merkitystä.

Puolueettomuuslinjalaiset

Suomenlinnan Kuninkaanportin kivitaluun on kaiverrettu Augustin Ehrensvaridin tänä päivänä monestakin syystä ajankohtaiset sanat: ”Jälkimaailma, seisoo täällä omalla pohjallasi äläkä luota vieraaseen apuun.” (PTK 56/2022 vp. Tom Packalén, 14.14.)

Puolueettomuuslinjalaiset ovat ainoa Suomen Nato-jäsenyyttä vastustava koulukunta. He pitävät Venäjän aggressiota Ukrainaa kohtaan tuomittavana ja huolestuttavana, mutta eivät näe sen välittömästi heikentävän Suomen turvallisuutta. Maailmankatsomukseltaan puolueettomuuslinjalaiset ovat aineistossa suhteellisen pieni ja hajanainen koulukunta, mutta valtaosa heistä hylkää realismiin ja liberalismiin välisen kahtiajaon. He korostavat sotilaallisen liittoutumisen riskejä suhteessa nykypolitiikkaan sekä vaihtoehtoja suurvaltapolitiikalle:

Arvoisa puhemies! Täällä lainattiin kenraali Ehrnroothin puhetta talvisodan jälkeen ”ei enää koskaan yksin”. Talvisodassa olimme yksin, jatkosodassa emme. Säilytimme itsenäisyyden, mutta hävisimme sodan. Oleellinen kysymys kuuluu: paraneeko Nato-jäsenyyden myötä Suomen kokonaisturvallisuus Naton eturintamamaana ja ydinasevaltojen välissä? [Oikealta: Kyllä!] Sotilaallinen voima voi lisääntyä, mutta turvallisuus heiketä. Ydinsodan jälkeen ruumiita ei laske enää kukaan. (PTK 56/2022 vp. Markus Mustajärvi, 11.06.)

Nato-jäsenyys kasvattaisi jännitteitä Suomen itärajalla, koska Venäjä reagoi laajentumiseen kielteisesti. Jäsenyysprosessi voisi myös lisätä eskalaatoriskiä Venäjän ja Ukrainan välisessä sodassa, koska Venäjä lukee kollektiivisen lännen yhdeksi sodan osapuolista. Puolueettomuuslinjalaiset hylkäävät niin lännen kuin Venäjän harjoittaman voimapolitiikan ja suurvaltaintressit vieraina ja vaarallisina:

Pienen maan kasvattina suurvaltapolitiikka on minulle vieras ja vastenmielinen maaperä, josta haluan pysyä irti. Nato-jäsenyys tarkoittaa osallistumista suurvaltapolitiikan pelinapulaksi. Sotilaallinen liittoutumattomuus on antanut meille painoarvoa konfliktien sovittelevana osapuolena, rauhan suurvaltana. (PTK 58/2022 vp. Katja Hänninen, 14.11.)

Puolueettomuuslinjalaisille Nato-jäsenyyskeskustelu on ennenaikaista, eikä julkisen mielipiteen tuesta linjamuutokselle voida olla varmoja. He eivät halua tehdä Nato-jäsenyyden suhteen pikaisia päätöksiä, joita myöhemmin saatettaisiin katua:

Suomen hallitus ja ulkopoliittinen johto ovat tehneet päätöksen hylätä sotilaallinen liittoutumattomuus ja nojautua Nato-jäsenyyden seurauksena asevaraiseen turvallisuuteen. Sotilaallinen liittoutumattomuus palveli meitä hyvin koko toisen maailmansodan jälkeisen ajan, pysyimme kylmän sodan aikoina suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella. Nyt pitäisi katsoa ajassa ainakin yhtä kauas eteenpäin tämän hetken yli. (PTK 56/2022 vp. Markus Mustajärvi, 12.31.)

Puolueettomuuslinjalaiset eivät usko Suomen tosiasiallisesti voivan Naton jäsenenä säilyttää itsemääräämisoikeuttaan sen suhteen, millaisia aseita, joukkoja tai tukikohtia Suomeen sijoitetaan, erityisesti koska Suomi ei ole asettanut ennakkoehdotuksia tai rajoituksia jäsenyydelleen:

Ajatus siitä, että Suomesta ei tulisi tulevaisuudessa Natossa sotaa käyvä maa tai että Suomi päättäisi täysin omaehtoisesti siitä, millaisiin sotilaallisiin operaatioihin se maailmalla osallistuu, tuntuu yhtä uskottavalta kuin joulupukin odottaminen aikuisena. (PTK 56/2022 vp. Merja Kyllönen, 00.03.)

Koulukunta pelkää Suomen joutuvan alistamaan itsemääräämisoikeutensa ja perinteiset ulkopoliittiset tavoitteensa Yhdysvaltojen ja muiden suurten Nato-maiden voimapolitiittisille intresseille. Ylipäätään puolueettomuuslinjalaiset eivät arvioi Suomeen kohdistuvan välitöntä sotilaallista uhkaa. Venäjän hyökkäys Ukrainaan nähdään ensisijaisesti Neuvostoliiton hajoamisotien kontekstissa sekä Venäjän ja Ukrainan erityisen historian kautta:

Nato-päätöstä on perusteltu sillä, että Suomi on tällä hetkellä yhtä suojeuton kuin Ukraina. Suomen ja Ukrainan suhde Venäjään on kuitenkin hyvin erilainen. Putin pitää Ukrainaa henkisesti osana Venäjää. Krimin kysymys on hiertänyt maiden välejä Neuvostoliiton hajoamisesta lähtien. Myös Asovanmerellä tilanne on ollut pitkään räjähdysherkkä. Ukrainassa asuu miljoonia venäjänkielisiä, joiden oikeuksien puolustamista Venäjä on käyttänyt verukkeena toimilleen. (PTK 56/2022 vp. Mika Niikko, 17.07.)

Koulukunta tuomitsee Venäjän toiminnan, mutta siitä ei aiheudu välittömiä vaikutuksia Suomelle. Sen sijaan kollektiivinen länsi on omalla toiminnallaan lisännyt riskejä ja jännitteitä sen ja Venäjän välillä:

Huhtikuussa 2008 Yhdysvallat esitti Naton Bukarestin huippukokouksessa Ukrainan ja Georgian ottamista Naton jäseniksi. Viikkoa myöhemmin Putin julisti Natolle estävän-

sä nämä aikeet keinolla millä tahansa. Saman vuoden elokuussa Venäjä hyökkäsi Georgiaan ja vuonna 2014 Krimille ja Itä-Ukrainaan. Tämän valossa en näe, että Suomella ja Ukrainalla olisi sellaista samankaltaisuutta, että Venäjän etupiirijattelu kohdistuisi samalla tavalla Suomeen, vaikka olisimme jatkossakin sotilaallisesti liittoutumaton maa. (PTK 56/2022 vp. Mika Niikko, 17.07)

Venäjällä ei ylipäätään ole sotilaallista kykyä uhata Suomea sen joukkojen ollessa sidottuja Ukrainan sotaan. Odotettavissa on, että sota kuluttaa Venäjän armeijan suorituskykyä ja näiden korvaaminen on hidasta. Suomella ei siis ole mitään syytä hylätä äkillisesti pitkäaikaista sotilaallisen liittoutumattomuuden linjaansa.

Statuksen osalta puolueettomuuslinjalaiset näkevät Suomen olevan pienvaltio suurvallan naapurissa. Suomen ja Venäjän välinen raja tulisi säilyttää rauhallisena. Suomen ei tulisi omalta osaltaan provosoida Venäjää vaan huomioida sen legitiimit turvallisuushuolet:

Samalla Suomen ja Venäjän pitkistä yhteisistä rajasta on tulossa Venäjän ja Yhdysvaltain johtaman sotilasliiton raja, vastakkainasettelun raja. Sotilasliitto Naton laajentuminen Venäjän kaikkein tärkeimpien ydinasetukokohtien läheisyyteen tilanteessa, jossa vastakkainasettelu arktisella alueella on kärjistymässä, ei missään tapauksessa lisää turvallisuutta, ja niin kuin sanoin jo debatissa, ydinsodan jälkeen ruumiita ei laske enää kukaan. (PTK 56/2022 vp. Markus Mustajärvi, 12.31.)

Puolueettomuuslinjalaiset näkevät Suomen olevan poliittiselta tarkoitukseltaan puolueeton pohjoismainen demokratia. Nato ei ole Suomelle arvoyhteisö. Päinvastoin moni Naton jäsenmaa toteuttaa Suomen arvojen vastaista politiikkaa:

Nyt Suomen eliitti haluaa viedä Suomen amerikkalaisen vallankäytön alaiseksi, vaikka olisimme voineet olla Pohjolan Sveitsi. Suomi kuvittelee olevansa länsimaisen arvoyhteisön ytimessä hännystellessään Yhdysvaltoja. Tämä ei ole jäänyt huomaamatta Kiinassa eikä Venäjällä. Moraalipastori Suomi opettaa muille, miten tulee elää. (PTK 56/2022 vp. Ano Turtiainen, 11.57.)

Koulukunta pitää Yhdysvaltojen politiikkaa esimerkiksi Afganistanissa ja Irakissa paitsi tuomittavana, myös vaarallisina ennakkotapauksina siitä, millaisten konfliktien osaksi Naton jäsenmaat voivat tahtomattaan joutua. Suomen ei pitäisi valita puolia suurvaltojen välisessä kilpailussa, vaan panostaa omalta osaltaan aseriisunnan ja rauhanvälityksen edistämiseen konfliktien ratkaisemiseksi. Naton sijaan Suomen oikea viiteryhmä olisivat samat arvot ja demokraattiset periaatteet jakavat Pohjoismaat:

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että olisimme voineet pohtia asioita rauhassa ja liikkua kohti Pohjoismaista turvallisuus- ja puolustusmallia. Pohjoismaisessa mallissa olisi ollut aineksia myös arvoyhteisölle toisin kuin Natossa. En usko, että USA:n, Turkin, Unkarin ja Puolan kaltaisten maiden kehitykseen kannattaisi samastua, päinvastoin. (PTK 56/2022 vp. Pia Lohikoski, 13.15.)

Puolueettomuuslinjalaiset argumentoivat, ettei valtiojohto ole halunnut tosissaan kartoittaa uskottavia vaihtoehtoja Nato-jäsenyydelle. Koulukunnan näkökulmasta painostavaa maailmanpoliittista tilannetta käytetään hyväksi kansalaisten ja poliitikkojen pelottelulle Nato-jäsenyyden kannalle. Suomi olisi voinut valita myös puolueettoman rauhanvälittäjän roolin.

Yhteenvetona puolueettomuuslinjalaiset asettuvat nelikenttäjoissa oikeaan alakulmaan. He painottavat normatiivisuutta sekä kansallista näkökulmaa. Puolueettomuuslinjalaiset ovat aineistosta esiin nousevista koulukunnista pienin ja hajanaisin. Heidän maailmankatsomuksensa hylkää poliittisen realismin ja liberalismiin tarjoamat toimintavaihtoehdot ja raamit. Koulukunta haluaa pysytellä suurvaltapolitiikan ulkopuolella. Suomelle sopivin rooli olisi puolueettomana pohjoismaisena demokratiana. He vastustavat Suomen Nato-jäsenyyttä sekä turvallisuuspoliittisista että normatiivisista syistä. Suomeen ei nähdä kohdistuvan välitöntä sotilaallista uhkaa ja toisaalta Nato-jäsenyys itsessään voi lisätä eskalaation riskiä Euroopassa. Normatiivisesti koulukunta epäilee Suomen joutuvan luopumaan perinteisestä ydinaseriisuntapolitiikastaan jäsenyyden vuoksi. Nato-jäsenyys myös vaarantaa Suomen vahvan profiilin rauhanvälityksessä, kun Suomi leimautuu osaksi Yhdysvaltojen johtamaa sotilasliittoa.

Pohdintaa: koulukunnat muutoksessa

Löytämäni koulukunnat poikkeavat osittain aiempien tutkimusten jaotteluista (esim. Haukka & Vaahtoranta 2016; Pesu 2017). Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että tutkimukseni keskittyi analysoimaan vain yhtä ulkopoliittikan osa-aluetta Nato-jäsenyykseskustelun kautta. Toisaalta koulukuntatutkimukset tarjoavat tiettyyn ajankohtaan sidotun näkökulman, eikä ulkopoliittinen ajattelu ole muuttumatonta. Tärkeimpänä tekijänä pidän Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen Euroopassa aiheuttamaa turvallisuusympäristön heikentymistä, joka johti muutokseen koulukuntien ajattelussa ja rajalinjoissa. Hyökkäyksen seurauksena globalistit ja EU-integraation kannattajat sulautuivat euroglobaliseksi koulukunnaksi. Uusi koulukunta suhtautui myönteisesti sotilaalliseen liittoutumiseen, mutta tasapainotti sitä korostamalla EU:n roolia ulkopoliittikan keskeisimpänä kanavana sekä ulkopoliittikan normatiivisten tavoitteiden jatkuvuutta. Myös monet kansallismieliset poliittisen eliitin edustajat joutuivat arvioimaan uudelleen ajatteluaan. Aiemman tutkimuksen perusteella pienvaltio-realismien keskeisenä tavoitteena oli Suomen säilyttäminen sotilaallisesti liittoutumattomana. Uuden tilanteen edessä pienvaltio-realismi ei enää kyennyt tuottamaan uskottavia ratkaisuja ja se sulautui uudeksi kansallispragmatistiseksi koulukunnaksi. Koulukunta hyväksyi sotilaallisen liittoutumisen käytännöllisenä ratkaisuna, mutta painotti samalla Suomen oman vahvan puolustuskyvyn merkitystä. Puolueettomuuslinjalaiset olivat aineistossa selkeästi pienin ja hajanaisin koulukunta, joka kaipaa vaihtoehtoja suurvaltojen väliselle kilpailulle. Löytämäni koulukunnat menevät pitkälti yhteen Iro Särkän (2019) tunnistamien Nato-keskustelun puhujatyyppeiden kanssa. Särkkä tunnistaa keskustelusta kannustavat puolestapuhujat, hyväksyvät pragmaatikot, varaukselliset skeptikot ja kielteiset vastustajat.

Aineistosta voidaan myös havaita argumentteja, joilla pyrittiin varmistamaan mahdollisimman laaja tuki Nato-jäsenyydelle poliittisen eliitin parissa. Ensinnäkin Suomen liikkumatila esitettiin vähäisenä. Aiemmalla linjalla jatkaminen olisi myös valinta, joka saattaisi heikentää turvallisuutta. Toiseksi Nato-jäsenyys esitettiin valittavissa olevista vaihtoehdoista tehokkaimpana tapana lisätä turvallisuutta. Kolmanneksi Nato-jäsenyys ei korvaisi omaa kansallista puolustusta. Neljänneksi jäsenyys ei tarkoittaisi vallankumousta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, vaan Suomi säilyttäisi suvereniteettinsä. Esittämällä jäsenyys jatku-

vuoden kontekstissa sille pyrittiin varmistamaan mahdollisimman laaja tuki myös niiden parissa, jotka aiemmin suhtautuivat kriittisesti liittymiseen. Tämä muistuttaa Teija Tiilikaisen (1998) EU-jäsenyyden prosessiin liittyvää havaintoa, jonka mukaan jäsenyyden nautti suurta suosiota, koska se ei tarkoittanut täyttä muutosta Suomen vallitsevalle identiteetille.

Suomen ulkopoliitiikassa euroatlantistien myönteinen suhtautuminen sotilaalliseen liittoutumiseen nousi vallitsevaksi ajattelutavaksi. Tästä huolimatta euroatlantismi ei muodosta vastaavanlaista monopolia kuin pienvaltiorealismi kylmän sodan aikana. Nato-jäsenyyden tueksi vaadittiin muutos myös euroglobalistien ja kansallispragmatistien linjassa. Suomen ulkopoliittisessa ajattelussa ei siis ole vallalla yhtä hallitsevaa suuntausta tai koulukuntaa.

Lopuksi

Venäjän vaatimukset uudesta etupiiristä, uhkailu ydinaseilla sekä hyökkäys Ukrainaan ovat pakottaneet ulkopoliittiset koulukunnat uudelleenarvioimaan ajattelumallejaan. Kansallismieliset realistit katsoivat aiemmin pienvaltion olevan pakotettu huomioimaan Venäjän turvallisuuspoliittisia intressejä, minkä vuoksi he vastustivat Suomen sotilaallista liittoutumista. Nyt realistit näkevät sotilaallisen liittoutumisen ja voimatasapainon tarpeellisina välineinä pidäkkeen kasvattamiselle ekspansiivista Venäjää vastaan. Samalla ulkopoliittisessa ajattelussa on tapahtunut muutos suhtautumisessa Suomen ja Venäjän välisiin suhteisiin. Toimiva rajanaapuruus nähdään yhä tärkeänä, mutta Suomen ei haluta rajoittavan omaa toimijuuttaan Venäjän mahdollisten reaktioiden vuoksi. Ulkopoliittisessa ajattelussa on tämän vuoksi aiempaa enemmän tilaa Venäjän toiminnan ja tavoitteiden haastamiselle. Kansainvälisyyttä ja normatiivisia tavoitteita painottaneiden globalistien turvallisuusajattelussa sotilaalliset ja suurvaltopoliittiset uhat ovat nousseet laajojen turvallisuusuhkien rinnalle. Samalla koulukunnan edustajien suhtautuminen sotilaalliseen liittoutumiseen on muuttunut myönteisemmäksi, sillä se nähdään tapana turvata liikkumatila normatiivisten tavoitteiden edistämiseksi. Normatiivisen suuntautumisen ajattelussa on tapahtunut 2000-luvulla muutos myös suhtautumisessa Euroopan unioniin ja eurooppalaiseen integraatioon. Euroopan unioni nähdään nyt oleellisena ulko- ja turvallisuuspolitiikan väylänä sekä välineenä normatiivisten tavoitteiden edistämiseksi.

Keskeinen havaintoni on, että Suomen ulkopoliitiikan aiempi linjaero Nato-jäsenyyden kannattajien ja vastustajien kesken on siirtynyt Nato-jäsenyyden sisälle. Kilpailua käydään jatkossa siitä, millainen jäsenmaa Suomi Natossa haluaa olla. Koulukunnat tulevat käymään kamppailua, painotetaanko ulkopoliitiikan keskeisenä viiteryhmänä Natoa vai Euroopan unionia ja miten normatiivisten tavoitteiden ja turvallisuuspolitiikan välinen suhde hahmotetaan. Keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa suhtautuminen ydinaseisiin ja niiden kantolaitteisiin, Naton pysyvien toimintojen tai joukkojen sijoittaminen Suomen alueelle sekä se, mitkä maat muodostavat Suomen lähimmät viiteryhvät liittokunnan sisällä. Venäjän hyökkäyssota on lisännyt poliittisen eliitin huomiota Suomen lähialueisiin, mikä korostaa jännitettä kansallisten ja globaalien tavoitteiden sekä intressien välillä. Esimerkiksi Ruotsin uusi hallitus linjasi kautensa alussa suuntaavansa kehitysrahoitusta monenvälisen järjestöjen

sijasta enemmän lähialueilleen ja erityisesti tukeen Ukrainalle (Remes 2022). Vastaavaa keskustelua voidaan odottaa myös Suomessa.

Tämä artikkeli keskittyy analysoimaan vain yhtä Suomen ulkopoliittikan osa-alaa, eikä se siten anna täydellistä kuvaa Suomen ulkopoliittisesta ajattelusta tai siihen vaikuttavista koulukunnista. Toisaalta Suomen turvallisuusympäristö on yhä muutoksessa Venäjän laittoman hyökkäyssodan jatkuessa. Myös poliittinen kamppailu Nato-jäsenyyden sisällöistä on vasta alkamassa Suomen Nato-jäsenyyden toteuduttua. Lisätutkimukselle suomalaisen ulkopoliittisen ajattelun muutoksesta ja koulukunnista on siten selkeä tarve.

Lähteet

- Clunan, Anne L. (2009): *Social construction of Russia's resurgence: Aspirations, identity, and security interests*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Haukkala, Hiski (2012): *Suomen muuttuvat koordinaatit*. Jyväskylä: Gummerus.
- Haukkala, Hiski (2022): *Suuren pelin paluu – Suomen tulevaisuus kriisien maailmassa*. Helsinki: Otava.
- Haukkala, Hiski & Tapani Vaahtoranta (2016): *Suomen turvallisuuspolitiikan linjat ja koulukunnat*. Teoksessa: F. Blomberg (toim.) *Suomen turvallisuuspoliittisen ratkaisun lähtökohdat*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 55–76.
- Hsieh, Hsiu-Fang & Sarah E. Shannon (2005): "Three approaches to qualitative content analysis". *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
- Hulsman, John C. (1997): *A paradigm for the new world order: A schools-of-thought analysis of American foreign policy in the post-cold war era*. Berliini: Springer.
- Jacobson, Max (1998): *Finland in the new Europe*. Westport: Praeger Publishers.
- Juntunen, Tapio (2018): "Harmaantuvaa pienvaltioliberalismia: Suomi, ydinaseiden kieltosopimus ja ulkopoliittikan koulukuntavaikutteet". *Kosmopolis*, 48(4), 39–63.
- Korhonen, Keijo (1966): "Kansallisvaltiollinen linja". Teoksessa: I. Hakalehto (toim.) *Suomen ulkopoliittikan kehityslinjat 1809–1966*. Helsinki: WSOY, 9–23.
- Linnainmäki, Joel (2023): *Suomen ulkopoliittikan koulukunnat murroksessa. Kilpailevat omakuvat kevään 2022 Nato-jäsenyykeskustelussa*. Maisterintutkielma, politiikan ja viestinnän maisteriohjelma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Mead, Walter Russell (2001): *Special providence: American foreign policy and how it changed the world*. New York: Alfred A. Knopf.
- Mirilovic, Nikola & Deepa M. Ollapally (2012): "Conclusion: Realists, nationalists, and globalists and the nature of contemporary rising powers". Teoksessa: H. R. Nau & D. M. Ollapally (toim.) *Worldviews of aspiring powers: Domestic foreign policy debates in China, India, Iran, Japan and Russia*. Oxford: Oxford University Press, 210–234.
- Nau, Henry R. (2012): "Introduction: Domestic voices of aspiring powers". Teoksessa: H. R. Nau & D. M. Ollapally (toim.) *Worldviews of aspiring powers: Domestic foreign policy debates in China, India, Iran, Japan and Russia*. Oxford: Oxford University Press, 3–35.
- Pesu, Matti (2017): "Kun pienvaltiorealismin hegemonia murtui: suomalaiset ulkopoliittiset koulukunnat kylmän sodan jälkeisen ajan alussa". *Politiikka*, 59(4), 280–297.
- Pesu, Matti (2019): *Introducing ideational foreign policy analysis: Explorations on the underlying ideas of Finnish foreign policy*. Väitöskirja, hallintotieteiden, kauppatieteiden ja politiikan tutkimuksen tohtoriohjelma. Tampere: Tampere University.
- PeVL 80/2022 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Helsinki.

- PTK 56/2022 vp. Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja, maanantai 16.5.2022 klo 10.00–0.19.
Lähetekeskustelu valtioneuvoston selonteosta Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon. Helsinki.
- PTK 58/2022 vp. Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja, tiistai 17.5.2022 klo 12.15–15.40: 2.
Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta, Valtioneuvoston selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon. Helsinki.
- Remes, Matti (2022): ”Ruotsi tinkii prosenttien tavoitteesta”. *Kehitys-Utveckling*, 9.12.2022. <https://kehityslehti.fi/ruotsi-tinkii-prosenttien-tavoitteesta/>, 24.3.2023.
- Särkkä, Iro (2019): *Nato-retoriikka Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa*. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Tiilikainen, Teija (1998): *Europe and Finland: Defining the political identity of Finland in Western Europe*. Farnham: Ashgate.
- Torvinen, Taimi (1966): ”Myöntövyys- ja perustuslaillinen linja”. Teoksessa: I. Hakalehto (toim.) *Suomen ulkopoliittikan kehityslinjat 1809–1966*. Helsinki: WSOY, 23–38.
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018): *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- UaVM 1/2021 vp. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Helsinki.
- UaVM 5/2022 vp. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö valtioneuvoston ajankohtaisselonteosta turvallisuusympäristön muutoksesta, sekä valtioneuvoston selonteosta Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon. Helsinki.
- VNS 1/2022 vp. Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta, 13.4.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163999>, 1.1.2023.
- VNS 3/2022 vp. Valtioneuvoston selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon, 15.5.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164094>, 1.1.2023.

Finnish Foreign Policy Schools of Thought in NATO Membership Debate in the Spring of 2022

This article analyzes Finnish Nato membership debate in the Spring of 2022 through the concept of schools of thought. Anne Clunan (2009) argues that political elites form competing self-images into public debate, which consist of views regarding a state’s political purpose and status. Matti Pesu (2017; 2019) has supplemented this definition by adding worldviews as a third pillar. Pesu equates competing self-images on a theoretical level with schools of thought. This article searches for competing self-images from government white papers and parliamentary debates regarding Nato membership in the Spring 2022. Following Clunan and Pesu the article understands competing self-images as schools of thought. The article finds four rival schools of thought: euroatlanticist, euroglobalist, national-pragmatist and non-alignment.

Keywords: constructivism, Finnish foreign policy, identities, Nato-membership, schools of thought